

Obrtnija.

Konsumna društva.

V zadnjih letih so bila v raznih slovenskih krajih ustanovljena konsumna društva, ki so ponekod dali povoda strastnim političnim bojem in spravila že nekaj malih trgovcev in gostilničarjev v obupen položaj.

Mi nismo načelni nasprotniki konsumnih društev in tudi nismo prijatelji posojilnic, katere izkoriščajo posamezniki za svoj žep.

Pri vsakem novem društvu je treba uvaževati dejanske razmere, lokalne potrebe in tudi osebe, katere naj društvo vodi, drugače se delajo le brezmiselni eksperimenti, ki po nepotrebnem proužročajo stroške, begajo nepoučeno ljudstvo in delajo razpor in sovraštvo med sosedi, ki so vezani drug na drugega.

Konsumna društva imajo namen, nakupovati za svoje člane živila in druge, pri gospodarstvu potrebne stvari v veliki množini, dobro blago in po primerno nizki ceni. Taka društva so nastala najprvo na Angleškem in so se širila zlasti v velikih fabriških krajih, kjer je mnogo prebivalstva delavskega stanu. Na Avstrijskem se širijo počasi in tudi ne prospevajo tako, kakor na Angleškem, ker ni enakih razmer in potreb. Namenjena so v prvi vrsti delavskim in vbožnim stanovom. Na mestu so tam, kjer gosto prebivalstvo samo malo pridela in težko dobiva živila po primernih cenah.

Kjer biva še kolikaj zdravo kmečko prebivalstvo, so gotovo bolj umestne produktivne zadruge n. pr. za sadjarstvo, vinarstvo, mlekarstvo itd., nego konsumna društva. Našemu kmetovalcu naj se pomaga, da poveča in izboljša svoje pridelke, da to, kar rabi, kolikor mogoče pridela sam. Ga podpirati v tem, da se poveča konsum, poraba ali celo potrata tega, kar mora kupovati, je zanj nevarno in pogubno. Skušnje, katere imamo danes s konsumnimi društvi, niso posebno vabljive za nas. Posebno ne moremo odobravati tega, da konsumna društva točijo vino in razno čorbo na drobno in vadijo ljudi pijančevati in zapravljati. Mesto da bi se podpiralo domače vinarstvo in kupovali pošteni domači pridelki, širi se petijot in druga ponarejena vina. Komur je znano, koliko dela, truda in stroškov je z vinogradi, bode že po ceni spoznal, kako vino kupi.

Gostilne so do malega vse prazne in tudi trgovci, kateri niso premoženja podedovali ali si kaj prihranili v boljših časih, le težko izhajajo. V zadnjih letih doživeli nekakih smo mnogo konkurzov in več trgovcev je popustilo trgovino, videč da ne gre. Skoro vsi delajo brez trgovskih pomočnikov; sami s svojimi družinami, od raznega jutra do poznega večera stojé v prodajalnicah in vender se ne more trditi, da delajo take kupčije, da bi se jih moglo zavidati. Nemogoče se nam pa vidi, da bi mogli z njimi konkurirati v trgovini popolnoma neizurjeni možje, ka-

teri bi se morali zanašati le na poštenost in vestnost tujih ljudi. Sedanji trgovci delajo vsi s svojimi družinami z malimi izjemami vsi v svojih hišah. Konsumna društva morajo vse plačevati, prostore za prodajalnice in trgovske pomočnike.

Ako je vino v gostilnah predrago, česar ne zanimamo, in ako kdo potrebuje pri gospodarstvu kaj več vina, si ga lahko kupi po primerni ceni. Ako komu domači trgovci in obrtniki ne ugajajo, si lahko naroči blaga po železnici od koder si hoče.

Sicer pa mislimo, da morajo živeti vsi stanovi in da je vsak delavec vreden plačila. Ako zatremo naš trgovski stan, močnejše davkoplačevalce, komu naj prodaja kmetovalec, svoje pridelke in kdo naj nosi težka občinska bremena? Vsak najbolje vé, k e ga črevelj žuli, in radi tega rad misli, da drugi nimajo takih болоčin.

Tudi trgovec se mora učiti in ravno pri trgovcih vidimo razmerno največkrat poraze, ako ne razumejo svojega posla. Za občine bode najbolje, ako se bode vsakdo v prvi vrsti držal tega, kar se je učil, in ako ne bode preganjal soseda iz zavisti. Notar naj dela pisma, trgovec prodaja in kupuje, kovač kuje, oratar orje itd. Nihča naj ne pretirava svojih zahtev in šlo bode.

Kmetijstvo.

Važna kmetijska ustanovitve.

Že preteklo leto so časniki naznanili, da se je osnovala v Žalcu „Kmetijska zadruga za spodnje Štajersko“, vknjižena zadruga z omejenim poroštvom. Okrožno trgovinsko sodišče v Celji je to zadrugo trgovinsko vknjižilo, katera je začela z dnem 1. marcem t. l. delovati.

Namen zadruge je, da posreduje med udi kot kupovalci v vseh poljedelskih potrebščinah na eni, in med prodajalci na drugi strani zato, da dobijo kmetovalci svoje potrebščine skupno, naravnost iz prve roke in nepokvarjeno ter kolikor možno po ceni. Dalje da posreduje med poljedelci na eni in konsumenti na drugi strani tako, da bodejo poljedelci vse svoje poljedelske, živinorejske, gospodarske, vinorejske, sadjerejske, čebelarske in mlekarske pridelke in proizvode skupno naravnost na odjemalce in kolikor možno dobro prodajali, da izostanejo vsi mešetarji in prekupci ter se obvaruje poljedelec škode. Zadruga bode posredovala da zavarujejo poljedelci svojo blago na polji in v hramu zopet elementarne nezgode, da se poravnajo prepiri doma in zabranijo drage pravde, da si pridobi vsak poljedelec praktičen in teoretičen poduk v svoji stroki, sploh, da se dvigne poljedelec do viši stopnje blagostanja in obvarje pogina.

Da se pa to zvršiti da, je neobhodno potrebno, da pristopijo vsi kmetovalci in posestniki k tej prvi in jedini kmetijski zadrugi na Slovenskem, kajti le takrat, ako bodejo vsi poljedelci zjedinjeni, se bode dalo veliko

koristnega vanje napraviti. Eden sam ne zamore nič speljati, a če jih je zbranih tisoče, potem pa zamorejo veliko dobrega speljati. Recimo da je v zadrugi 2000 poljedelcev, od kojih ima vsak 10 m. st. ovsa pa 20 m. st. sena za prodati, eni manje, drugi pa več a poprečno recimo toliko. Ako hoče to sam prodati, moral bode prvič ponujati, drugič proda prvemu prekupcu, ta drugemu večjemu, in ta šele s prave roke. Prvič je prodal kmet svoje blago po ceni, drugič pa je mogel bog vedi kaj vse za dobljeni denar kupiti, pijačo mešetarju plačati, doti pitnino tako da je njemu le malo ostalo. Ako pa teh 2000 kmetovalcev naznani zadrugi, da imajo toliko žito ali sena, bode zadruga takoj našla kupca, recimo državo, kateri bode kupil vse blago od zadruge za dobro ceno in gotovi denar. Seve, da se bode moglo vse žito poprej pripeljati v zadružna skladišča, kjer se bode na strojih sčistilo, in le čisto lepo blago predalo. In kakor je v tem slučaju, tako je pri vseh drugih poljedelskih pridelkih in proizvodih. Združeno se da vsaka reč boljše in dražje prodati, kakor če mora kupec od hiše do hiše letati in blago iskati.

Vzemimo hmelj. Ako so vsi hmeljarji združeni in pošljejo uzorce svojega hmelja zadrugi, ali pa ves hmeljski pridelek, se bode ta isti lepo razdelil, lepi skupaj, srednji skupaj in slabi zopet skupaj. Kupci bodo prišli, in ker jim ne bode potreba se voziti okrog, ampak bodejo imeli vse blago (ako tudi le v uzorcih) pred sabo, si bodejo zbrali hmelja kojega in kolikor ga potrebujejo, in istega dobro plačali. Saj to že sedaj vidimo. Zakaj pa proda veliki posestnik svoj hmelj navadno po 10 do 20 gld. m. st. dražje, kot mali kmet? Zato, ker ga ima veliko skupaj in kupec nima nobenih stroškov, nego dati za eden ali dva vagona skupaj blaga, kojega potrebuje.

Vse to pa je le v zjedinjenju mogoče. Na kmetovalcih pa je ležeče, da pristopijo k tej zadrugi. Saj tukaj nobeden ud nič izgubiti nemore. Vsakter, kdor hoče ud te zadruge postati, se mora ustmeno ali pa pismeno pri zadrugi zato oglasiti, podpisati pristopnico in uplačati enkrat za vselej 4 krone vstopnine, in vzeti vsaj eden delež družbe koji znaša 12 kron in se s 3% obrestuje, ter se vrne ali izplača, ako ud izstopi. Vsakter ud je deležen čistega dobička zadruge, in je le z svojim deležem za isto dober. Vsakter ud dobi zadružno knjižico in pravila zadruge, ta zamore takoj zahtevati od zadruge za njega v vseh strokah in potrebščinah poljedelstva posredovanja. Ker se bode ta zadruga zvezala z denarnimi zavodi in osnovala po vsem Slovenskem, kjer se bodejo poljedelci zato oglasili, podružnice, bode vstanu konkurirati z vsemi židovskimi špekulanti, da, zamogla bode iste popolnoma onemogočiti.

Dragi Slovenci! Letos je 50letni jubilej vladanja njegovega veličanstva presvitlega vladarja Franja Josipa I. Vsi narodi Avstrije delajo nato, da se kaj dobrodelnega napravi v večni spomin na ta redki in preslovesni jubilej. S to kmetijsko zadrugo, katero smo zgol iz ljubezni do naroda snovali in veliko noči prebedeli, da so se pravila

navse strani za kmeta koristno sestavila, ustanovimo naš skromni spominek za 50letni jubilej vladanja presvitlega vladarja Avstrije Franja Josipa I. In ako hočete slovenski kmetovalci, pa bode ta od nas postavljeni skromni jubeljni spominek postal eden najznamenitejših, najstalnejših in najkoristnejših spominkov, kajti rešil vas bode pogina, in dovedel do pravega blagostanja. Mi vas ne prosimo nobene podpore, kajti zadruga nepotrebuje druge podpore kot da ste vsi njeni udje, in potem bodedo vsi skupaj zahtevali in tudi dobili podpore od dežel in države.

Mi smo pripravljeni Vam, slovenski kmetje pomagati, samo pridite in oglasite se za pomoč. Dal Bog, da postane to našo delo, ta kmetijski jubilejni spominek, trden in in močen v prid in blagor propadajočega ratarja, v prid in blagor naše mile slovenske domovine in skupne Avstrije.

Ivan Kač.

Ktera zračna toplina ugaja živalim?

Srednja zunanja toplina, pri kateri se živali najbolj počutijo, je 10—16°, poprečno rečeno 13° C. To primerno, zdravju najzgodnejšo zračno toploto opažamo jeseni in spomladi, in te sevéda le tedaj, če je vreme lepo. Za lepe jeseni in za prijetne pomladi so torej živali najbolj zdrave, ako ne nagajajo druge, mnogovrstne škodljivosti.

Srednja (pomladanska in jesenska) zračna toplota ugaja sicer vsem domačim živalim, ali gledé na vročino in mraz niso vse živali jednake. V tem pogledu so mero-dajni: rod (pleme), starost in navada.

Konjem ugaja toplota mnogo bolj, kakor ostali domači živini; oni morejo pri največji vročini počasno delati, in to jim ne kvari zdravja; mraz pa prenašajo konji jako težko. Vendar monam poudarjati, da škoduje plemenitim ali žlahtnim konjem mrzlota veliko bolj, kakor navadnim kljusetom.

Pri govedu so razmere baš nasprotné; ono trpi mraz lažje, kakor vročino. Po letu o hudi vročini vol strašno težko dela, a konj se zato le malo zmeni. Iz tega se učimo, da ne smemo delati z voli o pekoči vročini; če jih pa vendar silimo, izpodkopavamo jim zdravje.

Noben rod naše domače živine ne prenaša mraza tako lahko, kakor ovca; a tudi nobeni drugi živali ne škoduje vročina toliko, kakor njej. Ovca je o hladnem in suhem vremenu mnogo bolj trdna in zdrava, kakor za hude vročine. Izkušnje so to do dobra potrdile. Navedeno velja tudi o kozi.

Prašiče smemo staviti v sredino med govedo in ovco. Njim je vročina še bolj škodljiva kakor govedu, a mrzloto prenašajo težje od ovác. Najbolje se počutijo za časa pomladanskih in jesenskih duij.

Pekočo vročino prenašajo torej najlažje konji, težje goveda, a še bolj škoduje svinjam, najneugodnejše pa vpliva vročina na ovco. Za mraz so najmanj občutljive ovce, zatim sledé svinje in goveda; najbolj kvarna pa je